

Veel belangrijker echter dan het kostenprobleem is naar onze mening het feit, dat de indicatiestelling voor zwangerengymnastiek bij de verloskundige moet blijven berusten en niet aan een heilgymnast(e) overgelaten mag worden. Wanneer de vrouw, die in haar zwangerschap onder leiding van een heilgymnaste voorbereidende oefeningen heeft gevolgd, tijdens haar bevalling niet bijgestaan wordt door een verloskundige die deze technieken kent en welwillend aanvaardt, dan missen ze hun effect grotendeels, zo niet geheel.

Afgezien van dit praktische bezwaar, is het als een uiting van onvoldoende vertrouwen in de leiding van de verloskundige op te vatten wanneer er zonder overleg met hem of haar tot een dergelijke, vrij ingrijpende medische maatregel besloten zou worden.

INGEZONDEN

ZOUTLOOS DIEET

Bij de beantwoording van de vraag over zoutloos dieet bij hypertensie (1960) wordt in de laatste alinea aangeraden, aan mensen met hypertensie, indien deze behandeld moeten worden en het houden van een dieet met minder dan 2 gram zout niet mogelijk lijkt, toch maar een zoutarm dieet voor te schrijven, hoewel hiervan geen daling van de bloeddruk is te verwachten.

Het spreekt vanzelf, dat de arts, die tot de overtuiging komt, dat een patiënt met hypertensie behandeling behoeft, hem maatregelen moet adviseren, die de bloeddruk doen dalen. Het voorschrijven van een zoutarm dieet dat de bloeddruk niet verlaagt, en de patiënt — en met hem degene, die de maaltijd moet bereiden — op zijn minst driemaal daags op een onaangename wijze aan zijn afwijking herinnert, is irrationeel en onjuist. De patiënt mag van zijn arts verwachten, dat deze hem slechts dan beperkingen oplegt, indien hij ervan overtuigd is, dat ze noodzakelijk en werkzaam zijn. De arts mag dan van zijn patiënt verwachten, dat deze zich aan zijn voorschriften houdt.

Het opleggen van niet strikt noodzakelijke en niet doeltreffende beperkingen doet schade aan de verhouding tussen arts en patiënt. Dit leidt ertoe, dat zowel de arts als de patiënt het niet meer ernstig zal vinden, indien met de toepassing de hand wordt gelicht. Indien een lijder aan hypertensie behandeling behoeft, neme men doeltreffende maatregelen om de bloeddruk te doen dalen. Indien hij geen behandeling behoeft, berove men de patiënt niet nodeloos van een stuk levensvreugde door zijn aandacht op het bestaan van een hypertensie te vestigen en hem „zoutloos” te laten eten.

Literatuur: Vraag No. 10 (moet zijn No. 43) (1960) Zoutloos dieet. *Ned. T. Geneesk.* 104, 1346.

Arnhem, 11 juli 1960

J. C. KOOYMAN

In het antwoord werd uiteengezet, waarom het raadzaam is „bij mensen met hypertensie, die wel behandeld moeten worden, maar die geen streng zoutloos dieet kunnen volgen, toch op matiging van het zoutgebruik aan te dringen”. Uiteraard zou het onjuist en zelfs dwaas zijn, iemand die „geen behandeling behoeft” „zoutloos” te laten eten. Dat werd dan ook niet aanbevolen!

Amsterdam, 17 augustus 1960

REDACTIE

BOEKAANKONDIGINGEN

J. DE GROOTE, *Studie van leverinsufficiëntie; precoma en coma*. Proefschrift Leuven 1959 (promotor: Prof. Dr. J. VANDENBROUCKE). 243 bl., 41 tabellen en 22 curven. Arscia Uitgaven N.V., Brussel 1959.

Dit proefschrift werd bewerkt in de kliniek van Prof. VANDENBROUCKE te Leuven en in die van SHEILA SHERLOCK te Londen. Het geeft behalve een klinische beschrijving van levercoma, de resultaten van een onderzoek dat vooral was gericht op stoornissen van de intermediaire stofwisseling. Het ammoniakgehalte van het bloed blijkt niet de enige factor te zijn voor het al of niet ontstaan van coma. Ook elektrolytenveranderingen kunnen grote betekenis hebben. Belangrijk zijn de waarnemingen over het ontstaan van coma bij leverpatiënten na toediening van acetazolamide en chloorthiazide. De conclusie luidt, dat leverinsufficiëntie stofwisselingsstoornissen in de hersenen veroorzaakt, waarbij ammoniak een bijkomstige oorzaak is, en dat alle factoren tezamen onherstelbare letsels van het hersenweefsel kunnen veroorzaken.

L. SCHALM

H. M. TRUBY, *Acoustico-cineradiographic analysis considerations*. With special reference to certain consonantal complexes. (*Acta radiologica*, suppl. 182). 227 bl., vele figuren. *Acta Radiologica*, Stockholm 1959. Prijs: gekart. Zw. Kr. 35,—.

Ongeveer de helft van dit boek wordt ingenomen door de visueel-acustische galerij, zoals de schrijver de verzameling figuren noemt. De klankbeelden betreffen afzonderlijke lettergroepen, waarin alle klinkers, tweeklanken, medeklinkers (afzonderlijk en in groepen) van het Amerikaans-Engels voorkomen. Deze beelden geven steeds een volledig overzicht van de klankeigenschappen, voorzover de tegenwoordige techniek dit toestaat, waarbij de zg. sonagrammen het beeld beheersen en een zekere mate van rechtstreekse leesbaarheid bezitten. Een tweede reeks beelden geeft cinematografische röntgenopnamen van de spraakorganen gedurende het uitspreken van medeklinkergroepen (50/sec.). Met uitzondering van twee affricaten zijn alle groepen op te vatten als twee op elkaar volgende fonemen, waarbij verschillende definities kritisch worden besproken.

Deze publikatie toont, wat er in deze tijd onder gunstige omstandigheden bereikt kan worden.

L. KAISER

J. WYRSCH, *Gesellschaft, Kultur und psychische Störung*. 120 bl. Georg Thieme Verlag, Stuttgart 1960. Prijs: gekart. DM. 12,80.

De schrijver legt in dit kleine werkje de nadruk op de dienende taak van de psychiatrie ten aanzien van zeer uiteenlopende gebieden van wetenschap, zodat haar taak feitelijk niet te omschrijven valt. Hij licht dit toe met verschillende voorbeelden op het gebied van kunst, samenleving en religie. Een korte bespreking is niet goed mogelijk, zodat er hier kan worden volstaan met een aanbeveling. Deze studie is op boeiende wijze geschreven en getuigt van een diepgaand inzicht in verschillende culturele stromingen.

E. A. D. E. CARP

M. RUSH LERNER en A. B. LERNER, *Dermatologic medications*. 2e druk. 208 bl., structuurformules. The Year Book Publishers, Inc., Chicago 1960. Prijs: geb. \$ 6,00.

Het gunstige oordeel over dit boekje, waarvan de eerste druk in 1954 is verschenen, kan zeker gehandhaafd blijven, nu het uitgebreid en bijgewerkt in een nieuwe vorm ver-